

Pojmovnik angažmana

POJMOVNIK ANGAŽMANA

Institut za filozofiju i društvenu teoriju,
Univerzitet u Beogradu
Beograd, Kraljice Natalije 45

Edicija Trg

Za izdavača
Gazela Pudar Draško, direktorka

Recenzenti
Predrag Krstić
Sanja Bojanić

Urednica edicije
Gazela Pudar Draško

Lektura i korektura: Olgica Rajić
Dizajn i grafička obrada: Nikola Stevanović

ISBN 978-86-80484-80-8

Izdavanje publikacije je podržalo
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog
razvoja Republike Srbije.

© Institut za filozofiju i društvenu teoriju,
Beograd, 2021.

POJMOVNIK ANGAŽMANA

PRIREDLI

Igor Cvejić
Gazela Pudar Draško
Mark Lošonc

S A D R Ź A J

7	UVOD
9	SUBJEKTI ANGAŽMANA
20	POLJE ANGAŽOVANOSTI
26	ANGAŽOVANO DELANJE
43	PRETPOSTAVKE ANGAŽMANA
67	ISHODIŠTA ANGAŽMANA

UVOD

Čini se da kada pristupamo temi angažmana forma rečnika, makar preliminarno, najviše odgovara. Upotreba termina „angažman“ u različitim jezicima i kontekstima danas je doživela toliku proliferaciju da mnogi autori, s pravom, izbegavaju da ga odrede jednoznačno. Angažman se prostire kroz različite sfere naše stvarnosti, od privatnih zalaganja, preko radnih mesta, ugovora, javnih nastupa i participacija u društvenom i političkom životu zajednice, do izvršenja vojničkih komandi. Na svom putu čini se da se angažman kreće između ili transcendiraju klasična pitanja koja bi pomogla u njegovom određenju, kao što su pitanja pasivnosti i aktivnosti, individualnog i kolektivnog, striktnih dužnosti i fleksibilnosti itd. S druge strane, za angažman kao specifičan vid aktivnosti, založenosti i upletenosti u ono čime smo angažovani ne postoji drugi odgovarajući termin koji bi objasnio ovaj fenomen, te prema tome, uprkos svoj svojoj složenosti, potreba za njegovim razumevanjem ne gubi na značaju.

Imajući u vidu nužnost interdisciplinarnosti, izuzetnu složenost i slojevitost, čak i osnovnog problema, fragmentarnost i rizomatičnost pojedinih pitanja, rečnik se čini najboljim pristupom da se ocrtaju konture ovog pojma. Neprestana unakrsna povezivanja adekvatno odražavaju način na koji se sam angažman konstituiše u svojoj kompleksnosti. Slobodno kretanje kroz članke, bez obzira na njihov redosled, odgovara heterogenosti teme. Tema angažmana nas obavezuje da uzmemo u obzir različite faktore i pitanja: ko se angažuje (subjekti angažovanosti), u čemu se angažuje (polja angažovanosti), koji su osnovni oblici angažovanog delanja, osnovne pretpostavke: kako je moguć i načine: kako se odvija kao i čemu vodi (ishodišta). Kritička mapa angažmana mora biti dovoljno široka ne bi li obuhvatila sve ove faktore, uključujući i negativne akte poput dezangažmana.

Grupa za studije angažovanosti nastala je 2014. godine kao istraživačka jedinica Instituta za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu. Članovi grupe su se od samog početka trudili da, polazeći od angažmana kao središnje teme, budu aktivni u različitim sferama naučnog polja: u teorijskim razmatranjima i empirijskim istraživanjima kroz različite discipline, interakciji sa širom zainteresovanom javnošću i istaknutim akterima društvenog angažmana, kroz organizovanje događaja i uspostavljanje nagrade za kritički angažman „Miladin Životić“, ujedno tražeći načine na koji sam istraživački rad može biti angažovan i doprineti angažovanju građana. Pojmovnik je proizvod dugogodišnjeg rada i zajedničkih diskusija koje su pokrenule studije angažovanosti u okviru Instituta.

Igor Cvejić
Gazela Pudar Draško
Mark Lošonc

ku funkciju s obzirom na motive i namere rukovodstva organizacije. Jedna je izraz potreba i interesa menadžmenta koji traži načine kako da se kapital i uticaj organizacije održi ili uveća, a druga je izraz onih promena u svim sferama organizovanja koje favorizuju usredsređivanje savremenih organizacija na ljude (zaposlene, angažovane) kao ključnu konkurentsku prednost. Promene su uočljive u svim sferama ljudskog života: društvenoj, političkoj, kulturnoj, ekonomskoj i dr.

Usled navedenih promena, interesovanje usmereno ka ljudskim resursima, liderstvu i motivaciji zaposlenih, beleži rast i sve veću pažnju organizacija svih industrija. Ipak, u mnogim javnim raspravama vodi se polemika da li je takva promena dovela do boljitka za zaposlene ili do novog načina povećanja kapitala organizacije.

Za dalje čitanje:

- Armstrong, Michael, Duncan Brown (2006), *Strategic Reward: Making It Happen*. London; Philadelphia: Kogan Page.
- Casey, Catherine (2002), *Critical Analysis of Organizations: Theory, Practice, Revitalization*. London/ Thousand Oaks/ New Delhi: Sage Publishing.
- Drucker, Peter (2010), *The Changing World of the Executive*. Boston: Harvard Business Press.
- Drucker, Peter (2008), *The Five Most Important Questions You Will Ever Ask About Your Organization*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Drucker, Peter (2006), *The Practice of Management*. New York: Harper Business.
- Frappaolo, Carl (2006), *Knowledge Management*. 2nd ed. Hoboken: John Wiley and Sons.
- Gemba, M. Imai (1997), *Kaizen: A Commonsense, Low Cost Approach to Management*. New York: McGraw Hill.
- Greenberg, Jerald, Baron A. Robert (1995), *Behavior in Organizations: Understanding & Managing the Human Side of Work*. 5th ed. Upper Saddle River: Prentice Hall College Division.
- Hodges, Julie (2019), *Employee Engagement for Organizational Change: The Theory and Practice of Stakeholder Engagement*. London: Routledge.

- Kotter, John, Holger Rathgeber (2016), *Our Iceberg Is Melting: Changing and Succeeding Under Any Conditions*. 2nd ed. New York: Penguin Random House.
- Senge, M. Peter (2006), *The Fifth Discipline: The Art & Practice of The Learning Organization*. New York: Doubleday.
- Torrington, Derek, Laura Hall, Stephen Taylor (2008), *Human Resource Management*. Essex: Pearson Education Limited.

Jelena Čeriman

Porodica

se najpre može definisati prema onome što akteri porodičnih praksi (v. **akter**) rade | 10 | jedni-za-druge ili jedni-sa-drugima, a ne time što jesu porodica, kao što naglašava Dejvid Morgan, odnosno što joj pripadaju srodstvom ili životom u zajedničkom domaćinstvu. Fluidnost, promena i akcija (v. **akcija; društvena promena**) u srži su | 27, 69 | ovakvog shvatanja. Angažman koji potiče iz porodice transformiše strukture koje čine kontekst porodičnog života (v. **društvo**). | 23 | On započinje težnjom za preispitivanjem društveno-istorijski uslovljenih normi (v. **norma**), a realizuje se kroz izmene seta | 51 | praksi u porodičnoj svakodnevici, kojima se pozivaju i obavezuju drugi na akciju (v. **poziv**). | 61 |

Proces socijalizacije predstavlja osnovni vid porodične angažovanosti. Kao praksa socijalne reprodukcije koja posreduje između struktura i pojedinca, ali je i proizvod njihovog međudelovanja, proces socijalizacije daje mogućnost transformacije struktura preko transformacije stavova i ponašanja aktera. Angažman je tada usmeren na kontinuirano dvosmerno dete-odrasli propitivanje normi, sazajnih struktura, naučenih odgovora na izazove i na izmenu rutinizovanih porodičnih praksi koje imaju karakter javnog, služe kao egzemplar

drugim porodicama, pozivaju ih i obavezuju na akciju.

Budući da je porodica prostor političke borbe usled asimetrično raspodeljene moći između aktera, angažman se događa i kada [64] refleksija (v. **refleksija**) o neravnopravnoj raspodeli obaveza u domaćinstvu, na štetu žene i s tendencijom reprodukcije u sferi rada, pokreće akciju usmerenu ka uključivanju drugih u specifičnu liniju delovanja [45, 52] (v. **dužnost, obavezanost**). Orijentacija angažmana je tada na težnji ka promeni patrijarhalnog obrasca, što se iskazuje kroz ravnopravnu raspodelu obaveza u domaćinstvu između muškaraca i žena. Mogućnost promene u tom slučaju direktno zavisi od refleksije aktera na sopstvenu poziciju i njenu uklopljenost u širi normativni sistem društva, a još značajnije od spremnosti aktera na dogovor i prilagođavanje novim okolnostima. Ova refleksivnost se manifestuje kroz molbe, a ponekad i kao zahtev koji vodi konfliktima, raspravama i pregovorima o raspodeli zaduženja (v. **poziv**), te [61] prema tome ne vodi nužno do angažmana kojim se nastoji uspostaviti ravnopravna raspodela obaveza.

Porodični angažman u formi kolektivne akcije prepoznaje se u samoniklim društvenim pokretima koji se oslanjaju na zajedničke interese, vrednosti i iskustva (tzv. *grassroots movements*, v. **društveni pokreti**). Na njima zasnovana mobilizacija aktera (v. **mobilizacija**) usmerena [12] je na izmene politika i zakona koji se [50] odnose na roditeljstvo, na iniciranje javnih diskusija o širokom spektru tema koje se tiču porodice i promišljanja uloge države u njima. Ovaj vid porodičnog angažmana najzastupljeniji je u političkim kontekstima u kojima preovlađuje nepoverenje u institucije i državne politike [69, 24] (v. **društvena promena; institucija**). Primeri su *Home Birth Movement*, antivakcinalni pokret, pokreti za izmene imigracionih politika (poput *Politics of Noncitizenship*) itd.

Za dalje čitanje:

- Ćeriman, Jelena, Irena Fiket (2020) „Intra-family engagement? A study of female academic staff at the University of Belgrade“, Stevanović, Lada, Mladena Prelić, Miroslava Lukić Krstanović (ur.), *Women Scholars and Scientists in Society*. Belgrade: Institute of Ethnography SASA, str. 89–98.
- Katalina, Fabian, Korolczuk Elzbieta (ur.) (2017), *Rebellious Parents: Parental Movements in Central-Eastern Europe and Russia*. Bloomington: Indiana University Press.
- Morgan, David (1996), *Family Connections: An Introduction to Family Studies*. Cambridge: Polity Press.
- Morgan, David (2000), „Risk and family practices: Accounting for change and fluidity in family life“, Silva, Elizabeth B., Carol Smart (ur.), *The New Family?*. London: SAGE, str. 13–30.
- Morgan, David (2001), *Rethinking Family Practices*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Ortner, Sherry (1984), „Theory in anthropology since the sixties“, *Comparative Studies in Society and History*, 26 (1): 126–166.
- Pallares, Amalia (2014), *Family Activism: Immigrant Struggles and the Politics of Noncitizenship*. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

141.7(082)
316.621(082)

POJMOVNIK angažmana / priredili Igor Cvejić, Gazela Pudar Draško, Mark Lošonc. - Beograd : Univerzitet, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, 2021 (Novi Sad : Sajnos). - 78 str. ; 20 cm. - (Edicija Trg / [Institut za filozofiju i društvenu teoriju])

Kor. nasl. - Tiraž 150. - Str. 7: Uvod / Igor Cvejić, Gazela Pudar Draško, Mark Lošonc. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-80484-80-8

1. Цвејић, Игор, 1986- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] 2. Пудар Драшко, Газела, 1982- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] 3. Лошонц, Марк, 1987- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] а) Друштвени ангажман -- Зборници

COBISS.SR-ID 53879817